

РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Єльнікова Г. В.

Ринкова трансформація економіки України, перш за все, передбачає цілеорієнтовану децентралізацію управління, у т. ч. професійно-технічною освітою.

Відрізняють два типи децентралізації: адміністративну (бюрократичну) і демократичну [1]. До адміністративної демократизації управління професійно-технічною освітою належить технологія делегування повноважень на нижчі рівні управлінської ієрархії. Існує три способи делегування:

1. Делегується тільки завдання, (керівник за собою залишає загальне планування діяльності, відповідальність, і повноваження).
2. Делегуються завдання і повноваження, (керівник за собою залишає загальне планування діяльності і відповідальність).
3. Делегуються завдання, повноваження, відповідальність, (загальне планування діяльності керівник залишає за собою).

Децентралізація у такий спосіб забезпечує різну міру підвищення ступенів свободи для нормативно призначених посадових осіб: керівника закладу або установи професійно-технічної освіти, заступника директора, педагогічного працівника. У літературних джерелах цей процес називають не «децентралізацією», а «деконцентрацією» влади.

Другий, демократичний спосіб, децентралізації передбачає створення спеціальних громадських структур, які можуть діяти у різні способи.

Одним з них є технологія децентралізації шляхом надання субординаційним стосункам рухомості і гнучкості. У виконання завдань залучається громадськість, і стосунки тимчасово перетворюються у партнерські. При цьому поширюються горизонтальні зв'язки. Після досягнення кожної часткової мети тимчасова команда розпускається, і знову поновлюється вертикаль. Основне призначення такої моделі – взаємоадаптація різноспрямованих активностей у напрямі загального вектору переваг.

Для налагодження в Україні розвинутих ринкових стосунків в управлінні використовуються такі технології: аутсорсинг, бенчмаркінг, коучинг, маркетингово-моніторингові дослідження.

Аутсорсинг (англ. *outsourcing*) – це технологія менеджменту, яка передбачає передачу організацією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду. Це угода, за якою робота виконується людьми із зовнішньої організації, яка зазвичай є також експертом у цьому виді робіт. Аутсорсинг часто використовується для скорочення витрат [<http://uk.wikipedia.org/wiki/Аутсорсинг>]. Це залучення зовнішніх ресурсів

для задоволення власних потреб.

Головним принципом аутсорсингу є настанова залишати за собою тільки те, що можеш робити краще за інших, і віддавати зовнішньому підрядникові те, що він робить краще за інших.

В Україні, на відміну від країн з розвинутою ринковою економікою, ця технологія менеджменту тільки починає опановуватися. У зарубіжжі аутсорсинг здійснюється у таких напрямках: робота з персоналом, з комп'ютерною технікою і IT-технологіями, друк, охорона праці, юридичні послуги, бухгалтерія, продаж та багато інших напрямів.

Бенчмаркінг – безупинний систематичний пошук і впровадження найкращих практик, що приведуть організацію до досконалішої форми. Дієвий інструмент для визначення становища компанії порівняно з іншими, подібними за розмірами та/або сферою діяльності, організаціями [uk.wikipedia.org/wiki/Бенчмаркінг].

В управлінській діяльності бенчмаркінг розглядається як особлива процедура введення в практику роботи навчального закладу технологій, стандартів і методів роботи кращих організацій. Але це не просте копіювання чужих ідей, а ефективний метод покращення діяльності навчального закладу, заснований на творчому ставленні до досвіду лідерів. Вперше цей метод був розроблений у 1972 році для оцінки ефективності бізнесу Інститутом стратегічного планування в Кембриджі (США), а з 1992 року його почали використовувати в управлінській діяльності вищої школи. В Європі він набув поширення з 1995 року, у Росії – з 2003 року. Для більшості українських керівників «бенчмаркінг» – це незнайоме слово, а еталонне порівняння сприймається не як метод управління, а як простий аналіз конкурентів або маркетингове дослідження.

Коучинг – (англ. Coaching – навчання, тренування) – метод консалтингу та тренінгу; від класичних консалтингу та тренінгу відрізняється тим, що коуч не дає порад і жорстких рекомендацій, а шукає вирішення спільно з учнем, створює умови для того, щоб учень сам зрозумів, що йому треба робити, визначив способи, за допомогою яких він може досягти мети, сам вибрав найбільш доцільний спосіб дії і сам намітив основні етапи досягнення мети.

Коучинг як інноваційна технологія навчання створює умови для розвитку особистості, здатної до реалізації своїх потенційних можливостей, прийняття адекватних рішень у постійно змінюваних життєвих ситуаціях. Коуч-технології сприяють самореалізації особистості через професію, що є вихідною умовою для формування життєвої компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів [3].

Вітчизняний вчений, д.е.н., професор Ілляшенко С. М. описав сучасні тенденції застосування інтернет-технологій у маркетингу [2]. Дослідник виділив основні елементи сучасного інтернет-маркетингу: маркетингові дослідження в Інтернеті; маркетингові комунікації; збут продукції через Інтернет.

Аналізуючи ці елементи з позицій потреб професійно-технічної освіти, можна зазначити, що заклади і установи професійно-технічної освіти використовують Інтернет для пошуку вторинної інформації через аналіз сайтів підприємств, установ, засобів масової інформації для встановлення контакту або партнерських стосунків.

Первинну інформацію через Інтернет заклади отримують на своїх сайтах, розміщаючи анкети, тести, опитувальники для учнів і педагогічних працівників, батьків і громадськості. Нові навчальні плани і програми потребують експертної оцінки. Програми і питання для експертів так само розташовуються на сайтах.

Останнім часом професійно-технічні навчальні заклади використовують сайти і Web-сторінки для реклами закладу, розкриваючи його сильні сторони, перелік професій, умови навчання та проживання в гуртожитку, партнерські зв'язки з роботодавцями тощо.

Технологію здійснення моніторингу можна представити таким чином: формування мети і цілей моніторингу. Етап передбачає визначення критеріїв і показників якості вимірювання; добір інструментарію для проведення моніторингу (цілеспрямований вибір анкет, тестів, методик, карт спостережень тощо); організація дослідження (складання плану, визначення терміну проведення і реалізація дослідження у спланованому режимі, визначення відповідальних осіб, використання інструментарію); збір даних, тобто результатів заповнення анкет, виконання тестів, проведення спостережень за обраними методиками; обробка та аналіз даних можуть проводитися за допомогою математичної статистики, кореляційного або факторного аналізу, а також передбачає описове пояснення; вироблення рекомендацій для вдосконалення досліджуваного явища на основі інтерпретованих даних; корекція – внесення певних змін під час навчального процесу на основі запропонованих рекомендацій. Контроль – фіксування правильного виконання рекомендацій та внесення певних змін.

За потреби результати моніторингу оприлюднюються, або ж ураховуються у подальшому плануванні й програмуванні освітньої діяльності.

Отже, ринкова трансформація впливає на управління професійно-технічною освітою у напрямках децентралізації, а також поступового введення інноваційних, притаманних ринковій економіці, технологій менеджменту: аутсорсингу, бенчмаркінгу, коучингу, маркетингових і моніторингових технологій.

Література

1. Єльнікова Г. В. Особливості ринкової трансформації економіки України та її зв'язок з основними напрямками розвитку професійно-технічної освіти / Г. В. Єльнікова // Вплив трансформації ринкової економіки на управління розвитком професійно-технічної освіти: монографія /авт. кол.:

В. І Свистун, Г. В. Єльнікова, Л. М. Петренко. – К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – С. 8– 61.

2. Ілляшенко С. М. Сучасні тенденції застосування інтернет-технологій у маркетингу / С. М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2011. – № 4, Т. II. – С. 64–74.

3. Проценко О. С. Коуч-технології у формуванні життєвої компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів / О. С. Проценко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013 р.– Вип. 29 (82) – С. 333–334. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pfto_2013_29_54.pdf.